

MYTHEN IN HET KORT

NARCISSUS

PANDORA

NARCISSUS

De mythe van Narcissus is in de klassieke oudheid in verschillende versies verspreid. De meest populaire versie is die van de Romeinse dichter Ovidius, geschreven in de 1ste eeuw AD.

Deze versie is ook de basis van de beschrijving van de mythe die hieronder staat.

Volgens Ovidius verkrachtte de riviergod Kephissos de nymf Leiriope en liet hij haar zwanger achter. Leiriope beviel van de mooie Narcissus. De ziener Teiresias voorspelde dat het kind vele jaren zou leven, "zolang hij zichzelf niet kende".

Toen hij 16 jaar oud was, veranderde de tiener Narcissus in een knappe jongeman waar iedereen – vrouwen en mannen – verliefd op werd, maar hij reageerde zelf op geen enkele liefdesoproep. Op een dag zag de nymf Echo hem uit jagen gaan. Ze werd meteen verliefd op hem. In die tijd had Echo haar lichaam nog en was ze nog niet veranderd in alleen een stem. Maar, de stem had wel iets vreemds: het kon alleen de laatste woorden van de ondervrager herhalen. Ze kon dus niet discussiëren of eigen suggesties doen. Hera had haar gestraft door haar op deze manier te laten praten. Wat was de reden voor deze straf? Echo hield Hera in het bos bezig met haar geklets, om er niet achter te komen dat Zeus met andere nimfen flirtte.

Toen Echo Narcissus zag, voelde ze de vlam van de liefde in zich, zoals Ovidius zegt. Ze kon eerst niet met hem spreken vanwege haar straf. Dus wachtte ze om Narcissus' stem te horen en zijn laatste woorden te herhalen. Narcissus begon na een tijdje een stemspelletje met haar, in een poging uit te vinden waar de stem vandaan kwam. Hij vertelde Echo dat hij haar wilde zien en zij verscheen voor hem. Narcissus verachtte haar toen en verwierp haar.

Maar Echo was verliefd op hem. Lust deed Echo smelten en haar lichaam smolt, verdween. De Echo bleef nu slechts een stem terwijl haar botten van steen werden. Ze verborg zich in bossen of grotten en iedereen luisterde ernaar, zij leefde als geluid.

Wie verliefd werd op Narcissus en zijn minachting kende, vroeg de godin Nemesis een vloek te vervullen: hij kon door anderen bemind worden, maar omdat hij hen afwees, zou hij, als hij zelf verliefd zou worden, geen antwoord kunnen vinden.

Op een dag rustte Narcissus uit van de jacht bij een waterbron. Hij bukte zich om water te drinken en daar zag hij het beeld van zijn schoonheid. Met andere woorden, hij zag zijn spiegelbeeld.

Narcissus dacht dat hij een echt persoon zag, een echt lichaam en hij zou uiteindelijk ineen verschrompelen van het verlangen om te reageren. Toen Narcissus zijn idool dezelfde bewegingen zag maken, dacht hij dat het idool hem ook probeerde te omhelzen, maar het water scheidde hen. Hij begon zijn verstand te verliezen omdat hij zich niet kon verenigen met het idool. Wanneer hij zich langzaam zou realiseren dat hijzelf het idool is, zou het verlangen niet verloren gaan.

Op een gegeven moment huilde hij en de tranen die in het water vielen begonnen het beeld op het wateroppervlak te vervagen, waardoor hij dacht dat de figuur waarop hij smoorverliefd was hem verliet of vervormd was. Uit wanhoop begon hij op zijn borst te slaan. Echo die hem gadesloeg had medelijden met hem en herhaalde zijn "e e" geluid. Narcissus wilde sterven van ellende. Hij stierf daar, gesmolten door de vlam van de liefde en zijn lichaam werd niet gevonden toen de Nimfen hem wilden begraven. In plaats daarvan groeide er een bloem die

Narcissus werd genoemd. Zelfs toen Narcissus in de boot van Charos de rivier Acheron overstak naar de andere wereld, keek hij verdoemd op zoek naar zijn idool in het water.

PANDORA

De oudste versie van de mythe van Pandora (pan + geschenken) is gevonden in de teksten van Hesiodos, "Theogonia" en "Werken en dagen" (eind 8ste eeuw BC), terwijl het ook verbonden is met andere oude Griekse mythen, zoals die van Prometheus.

Prometheus (pro + mitis = gedachte), was de zoon van de Titaan Lapetos (Τιτάνα Ιαπετού) en de Oceanide Klymene (Ωκεανίδας Κλυμένης). Om de mens te beschermen tegen de kracht van de natuur, besloot Prometheus hem vuur te geven, terwijl Zeus dat verborgen had gehouden voor de stervelingen. Dus bezoekt hij de werkplaats van de god Hephaestos, plaatst het vuur heimelijk op een holle steel van een rietstengel en brengt het over op de mens. Door deze zet wordt de ontwikkeling van de Wetenschappen en de Letteren toegeschreven aan Prometheus, en daarmee de vooruitgang van de Mens.

Prometheus' stoutmoedigheid wekte de toorn van Zeus met rampzalige gevolgen voor hem en de mensheid. Voor de Titaan-zondaar bedacht Zeus, de vader van de goden, een kwellend martelaarschap. Zoals Aeschylus dramatiseert, kreeg Hephaestos, vergezeld door Staat en Geweld, de opdracht Prometheus vast te binden aan een rots ver in de Kaukasus met boeien die niemand kon losmaken. Daar zou hij voor een eeuwigheid elke dag bezocht worden door een adelaar die zijn lever zou doorpikken. Elke nacht zou de lever regenereren en de marteling zou worden herhaald, totdat een afstammeling van Zeus verlossing kon brengen: de adelaar raakte gewond door een pijl van de halfgod Hercules.

In navolging daarop bereidde Zeus, om de mensen te wreken die het vuur van de goden hadden afgenomen, een bedrieglijk geschenk voor: hij vroeg Hephaestos om uit klei de eerste vrouw te scheppen, een mooi en aantrekkelijk maar tegelijkertijd verraderlijk en kwaadaardig wezen (de oude Griekse versie van Eva). Daarna schonken alle goden haar goede gaven. Daarom heet ze Pandora.

Zoals alle mythen wordt die van Pandora op verschillende manieren geïnterpreteerd. Volgens de ene versie is de straf van Zeus voor de mens de vrouw zelf (Pandora). Volgens een andere versie kwam de straf voort uit de onvoorzichtigheid van de vrouw, of nieuwsgierigheid, of ongehoorzaamheid. Er wordt gezegd dat Pandora bij haar huwelijk geschenken van jaloeuze goden had gekregen, opgesloten in een urn met de opdracht die niet te openen. Maar ze verwijderde toch het deksel van de urn en al het leed dat erin zat werd over de mensheid uitgestort. Het enige dat in de urn achterbleef toen Pandora hem afdekte was Elpida - Hoop.

Verder lezen

Buxton Richard (2004), *The Complete World of Greek Mythology*, New York, Thames & Hudson